

Dorota Pazio-Wlazłowska  
Instytut Sławistyki PAN

## Wartościowanie osób z otyłością w polskim wordnecie

„Historia kobiet jest (...) historią walki o atrakcyjny wygląd – od egipskich drewnianych poduszek, które chroniły misterną fryzurę przez skrępowane japońskie stopy czy ściskane gorsetem talie francuskich elegantek aż do silikonowych woreczków wszczepianych pod tkankę skórną piersi” – pisze Karolina Lewicka<sup>1</sup>. Idealne, zadbane ciało było i jest obiektem pożądania, to wzorzec, do którego bezustannie dążymy. Zmieniają się kanony piękna, pragnienie – pozostaje. Dziś wartością jest bycie szczupłym. Smukłe, wiotkie, a dzięki temu atrakcyjne i pociągające ciało jest kojarzone z życiowym sukcesem i powodzeniem. Obfite kształty – przeciwnie, są utożsamiane z brakiem kontroli, z porażką i nieudacznictwem (zob. np. Aleksandra Powierska<sup>2</sup>). „We współczesnym świecie ciało stało się naszą wizytówką w kontaktach interpersonalnych i coraz częściej jest postrzegane w kategoriach autoprojektu. (...) Presja kulturowa zmusza jednostki do ciągłego panowania nad własną cielesnością” – podkreśla Martyna Krogulec<sup>3</sup>. „Nadmierna masa ciała jest negatywnie postrzegana przez społeczeństwo. Na temat osób niewpasowujących się w postulowane kanony piękna krąży wiele stereotypów, wskazujących nie tylko na niepożądane cechy estetyczne, ale również na domniemane wady charakteru”<sup>4</sup>.

Wychodząc od spojrzenia na otyłość z perspektywy socjologicznych kategorii<sup>5</sup> anomalii i piętna rozumianego jako sposób postrzegania kogoś przez pryzmat

<sup>1</sup> Lewicka K., *Kobieta trendy – czyli o maltretowaniu ciała*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2006, nr 1, s. 127.

<sup>2</sup> Powierska A., *Moda i uroda – kobieta a współczesne strategie tożsamościowe w kontekście analizy wybranych przekazów telewizyjnych*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2013, nr 9, s. 67.

<sup>3</sup> Krogulec M.A., *Modelki w rozmiarze „zero” vs. modelki XXL – zapowiedź końca kultury slim/fit?*, „Forum Oświatowe” 2019, t. 31, nr 1 (61), s. 137.

<sup>4</sup> Tamże, s. 138.

<sup>5</sup> „Grubość” stanowiłaby zapewne zajmujący obiekt rozważań socjologicznych, odwołujących się do kategorii inności, anomalii, obcości, ładu, piętna, czystości, brudu, dyskryminacji czy etykiety

norm i wartości własnej kultury<sup>6</sup>, w niniejszym tekście proponujemy aksjologiczno-lingwistyczny ogląd „stanu bycia grubym”<sup>7</sup> w polskim wordnetcie<sup>8</sup>.

Przyjmujemy za Michałem Głowińskim, że ocenianie jest stałym komponentem naszego mówienia<sup>9</sup>, a za Jerzym Bartmińskim, że język jest narzędziem, które temu służy<sup>10</sup>.

Jako źródło materiału badawczego wykorzystaliśmy Słowosieć<sup>11</sup> – polski wordnet, jedyny znany nam słownik języka polskiego, w którym jednostki wyposażono w anotację emocjonalną, kluczową dla naszych rozważań.

Słowosieć obejmuje 191 tysięcy rzeczowników, czasowników, przymiotników i przysłówków, z czego 80 tysięcy otrzymało anotację emocjonalną. Anotacje zostały sporządzone przez specjalistów, lingwistów i psychologów według określonej instrukcji<sup>12</sup>. Podobnie analizowane przez nas w dalszej części artykułu przykłady użycia wyrazów w większości zostały spreparowane przez anotatorów.

---

(zob. Bauman Z., *Wieloznaczność nowoczesna, nowoczesność wieloznaczna*, tł. J. Bauman, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 1995; Znaniński F., *Socjologia wychowania*, t. 2, *Urabianie osoby wychowanka*, Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973; Znaniński F., *Nauki o kulturze: narodziny i rozwój*, tł. J. Szacki, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 1992; Douglas M., *Czystość i zmaza*, tł. M. Bucholc, Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy, 2007; Goffman E., *Piętno: rozważania o zranionej tożsamości*, tł. A. Dzierżyńska, J. Tokarska-Bakir, Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2007; Czykwin E., *Stygmat społeczny*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007; Simmel G., *Socjologia*, tł. M. Łukasiewicz, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2005 i in.).

<sup>6</sup> Grabias S., *Analityczne kategorie obcości*, „Studia Socjologiczne”, 2013, [online], [http://www.studia-socjologiczne.pl/pliki/analityczne\\_2.pdf](http://www.studia-socjologiczne.pl/pliki/analityczne_2.pdf), [dostęp: 09.01.2021], s. 18.

<sup>7</sup> W niniejszym tekście nie stosujemy medycznego zróżnicowania nadwagi i otyłości. Traktujemy je jako synonimy wskazujące na nadmierną – zdaniem przeciętnych użytkowników polszczyzny – masę ciała.

<sup>8</sup> Nasze rozważania są też głosem w dyskusji o „nienaznaczającym języku”. Beata Bielska zauważa, że „[s]łowo »gruby« jest uznawane za stygmatyzujące, ale ruchy fat-positive, stosując je często i w pozytywnym kontekście, starają się zmienić jego funkcję z piętnującej na opisową” (Bielska B., „Prawo do nienaznaczania”. *O języku w badaniach i o kilku sposobach budowania zespołów, które mogą ten język poprawić*, „Przegląd Socjologiczny” 2020, nr LXIX/3, s. 179). Polszczyzna bywa okrutna wobec ludzi z otyłością. Katarzyna Szopa pisze: „Trudności stwarza również sam język, który okazuje się nieludzki i w którym brakuje pozbawionych znaczenia pejoratywnego słów na określenie otyłości” (Szopa K., *Monstrualne demonstracje: kulturowa reprezentacja otyłości* [w:] D. Bastek, M. Fołta (red.), *Transgresywne monstrum*, Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2013, s. 58).

<sup>9</sup> Głowiński M., *Wartościowanie w badaniach literackich a język potoczny* [w:] S. Sawicki, W. Panas (red.), *O wartościowaniu w badaniach literackich*, Lublin, Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1986, s. 180.

<sup>10</sup> Bartmiński J., *Projekt i założenia ogólne słownika aksjologicznego. Projekt listy haseł do słownika aksjologicznego* [w:] J. Puzynina, J. Bartmiński (red.), *Język a Kultura*, t. 2, *Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne*, Wrocław, Wydawnictwo „Wiedza o Kulturze” Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, 1991, s. 198.

<sup>11</sup> Słowosieć jest dostępna na stronie <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/>.

<sup>12</sup> Zaśko-Zielińska M., *Guidelines for Emotive Annotation in plWordNet 4.0, CLARIN-PL digital repository*, [online], 2018, <http://hdl.handle.net/11321/558>, [dostęp: 09.01.2021].

W Słowsieci odnaleźliśmy 39 rzeczowników i związków wyrazowych (*bambaryła, baryła, baryleczka, baryłka, beczka, beka, brunhilda, brzuchacz, brzuchal, buła, góra mięcha, góra mięsa, góra tłuszczu, grubas, grubasek, grubaska, grubcio, gruby, kaszalot, kloc, klucha, kluseczka, klusia, kluska, kolubryna, pampuch, pampuszek, pasibrzuch, pulpecik, pulpet, rozwora, słonica, słoń, spaślak, szafa trzydrzwiowa, tłuścioch, tłuściocha, tłuścioszek, tłuścioszka*)<sup>13</sup>, które – na podstawie zapisów w Słowsieci – można zaliczyć do grupy leksyki opisującej osoby z otyłością. Część z nich została opatrzona eksplikacją znaczenia oraz anotacją emocjonalną. Niektóre wyposażono w przykłady użycia. W skład anotacji emocjonalnej wchodzi nacechowanie, które – dla interesujących nas jednostek – określane jest jako: „mocne negatywne” lub „słabe negatywne”. Trzydzieści jednostek z wyekscerpowanego przez nas zbioru opatrzono informacją „mocne negatywne” (*grubas, gruby, tłuścioch, pasibrzuch, spaślak, brzuchal, brzuchacz, słoń, kloc, klucha, góra tłuszczu, góra mięsa, góra mięcha*), wyrazy *pulpet* i *pampuch* oznaczono jako „słabe negatywne”, przy pozostałych słowach brak jest anotacji<sup>14</sup>.

Zauważmy, że na wartościowanie interesującej nas leksyki wskazuje nie tylko anotacja, lecz też informacja towarzysząca eksplikacji: *obraźliwe, pogardliwie*, np.: *tłuściocha* – ‘obraźliwe określenie otyłej kobiety’; *tłuścioch* – ‘pogardliwie o człowieku ze sporą nadwagą’. Formuła „obraźliwe” pojawia się w trzech hasłach (*tłuściocha, rozwora, buła*), „pogardliwie” jedynie w hasle *tłuścioch*. Tylko eksplikacja wyrazów *kluska* (‘ktoś pulchny, uroczy, lekko niezdarny’), *kluseczka* (‘zdobniale: kluska – ktoś pulchny, uroczy, lekko niezdarny’), *klusia* (‘zdobniale, ekspresywnie: kluska – ktoś pulchny, uroczy, lekko niezdarny’) wskazuje na ich dodatnie wartościowanie. Do takiej oceny skłania użycie w objaśnieniu przymiotnika *uroczy*, który jest definiowany w Słowsieci jako ‘zwykle o człowieku: taki, który ma w sobie dużo uroku, jest ładny i miły’ z anotacją emotywną – nacechowanie „mocne pozytywne”.

Na wartościowanie wskazują również przykłady użycia wyrazów należących do wskazanej grupy. Wyekscerpowaliśmy 44 zdania. Ten niewielki zbiór cechuje zaskakująco spójna ocena osób z otyłością.

W Słowsieci grubi są oceniani w trzech obszarach. Przy czym fundamentalne dla formułowanej opinii jest przeciwstawienie stanu bycia otyłym stanowi bycia szczupłym. Pierwszy z nich jest wartościowany negatywnie, drugi pozytywnie, więcej – jest postrzegany jako stan pożądany.

Podlegające ocenie obszary stereotypu „osoba gruba” można zdefiniować za pomocą pytań: 1) Jaki jest gruby?, 2) Co gruby robi?, 3) Jak gruby jest odbierany przez otoczenie?

<sup>13</sup> Warto odnotować, że w Słowsieci nie zarejestrowano w znaczeniu ‘osoba gruba’ wielu wyrazów, które powszechnie używane są w polszczyźnie dla oznaczenia ludzi z otyłością, np.: *świnia, wieprz, maciora, prosiak, locha, tucznior, pączek, hipopotam, hipcio, tucznik, otylec, pigi*.

<sup>14</sup> Należy zaznaczyć, że w *Wielkim słowniku języka polskiego* pod red. Piotra Żmigrodzkiego w artykułach hasłowych wyrazów *grubasek* i *grubcio* wspomina się o używaniu ich „z odcieniem sympatii”. Słowsieć jednak nie wskazuje na pozytywne wartościowanie tych jednostek.

## 1. Jaki jest gruby?

### 1.1. Jest wielki

Nie pasuje rozmiarem do otoczenia<sup>15</sup>. Zajmuje za dużo miejsca w przestrzeni, jaką dzieli z innymi. Z tego powodu bezpośredni kontakt z grubym rodzi u innych dyskomfort. Ludzie z nadmierną tuszą zajmują dwa siedzenia w autobusie, przygniatają innych do szyby. Wyraźnie wykraczają poza przestrzeń, jaka jest przypisana jednej osobie, zagarniają teren, do którego nie mają prawa, naruszają zatem powszechnie akceptowany porządek: *Obleśny grubas zajmował dwa miejsca w autobusie. Oczywiście na drugim przystanku musiała się do mnie dosięść jakaś góra mięsa i resztę drogi spędziłem przygnięciony do okna. Strasznie mnie irytuje, kiedy po trudnym dniu chciałabym usiąść w autobusie, a taka kolubryna zajmuje dwa miejsca! Jechałem sobie autobusem, ścisk masakryczny, a pod galerią wsiadła jeszcze taka szafa trzydrzwiowa, która zabrała resztki powietrza.*

Podkreśleniu wielkości osób grubych służy hiperbola: *Anka to taka klucha, że w żadną sukienkę się nie może zmieścić. Taka z niej tłuszciocha, że już w drzwiach się nie mieści.* Można przytoczone przykłady odczytać też dosłownie – dowodzą one, że świat, który nas otacza i w którym żyjemy, to świat o określonych, powszechnie akceptowanych „wymiarach”, do których grubi nie przystają. Rzeczywistość jest przystosowana do potrzeb „przeciętnego” człowieka. To, co od normy odbiega, jest postrzegane w języku jako anomalia, a zatem jest wartościowane negatywnie<sup>16</sup>.

<sup>15</sup> Por. Szopa K., *Fitting bodies: Kulturowa polityka rozmiaru ciała* [w:] P. Chudzicka-Dudzik, E. Durys (red.), *Konteksty feministyczne. Gender w życiu społecznym i kulturze*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2014, s. 136.

<sup>16</sup> Można zadać pytanie, czy inne fizyczne odstępstwa od normy są równie negatywnie wartościowane jak nadmierna tusza. Nacechowanie *chudeusza*, *chudziaka* w Słownosieci jest określone jako „słabe negatywne”, ale *kościotrup* i *skóra i kości* mają już przypisane nacechowanie „mocne negatywne”. Nacechowanie *drągala* jest określone jako „słabe negatywne”. Ta obserwacja skłania do wniosku, że każda anomalia jest traktowana nieufnie, różni się bowiem od społecznie akceptowanego stanu „średniego”. Warto podkreślić, że wartościowanie jest zawsze ocenianiem zgodnym z normami przyjętymi w określonej kulturze. Uważa się na przykład, że w kulturze ludowej przetrwał pozytywnie wartościowany obraz kobiety o solidnej posturze: *Baba jak rzepa; Baba jak tur/Kozak/Tatar; Kobieta jak turoń; Baba gruba, chłopa chluba; Kobieta przy kości; Baba jak stóg siana* (por. Cegiełka A., *Kobieta w tradycyjnych przysłowiach i powiedzeniach angielskich i polskich* [w:] A. Burzyńska-Kamieniecka (red.), *Język a Kultura*, t. 27, *Diachronia w badaniach językowo-kulturowego obrazu świata*, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2017, s. 239). Niemniej jednak – jak dowodzą badania przeprowadzone przez Beatę Ziajkę we wsi Zagórze w powiecie chrzanowskim – „[p]odobnie jak nadmierna szczupłość, również otyłość bywa piętnowana. To, co duże, często jest nieforemne i niezgrabne. »Dużość« konotuje więc brzydotę i ociążałość, ta z kolei może być przyczyną poważnych zaniezań w pracy. Nadmierna tusza ogranicza ruchy, dlatego kobiety otyłe są przeważnie postrzegane jako powolne, flegmatyczne. »Dużość« jest zatem zaletą, ale tylko wtedy, jeśli towarzyszy jej witalność i energiczność” (Ziajka B., *Jaka ma być baba, czyli wizerunek kobiety w językowym obrazie świata wiejskiej wspólnoty kulturowej*, [on-line], 2008, s. 272, [https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/246259/ziajka\\_jaka\\_ma\\_byc\\_baba\\_czyli\\_wizerunek\\_kobiety\\_w\\_jezykowym\\_obrazie\\_swiate\\_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/246259/ziajka_jaka_ma_byc_baba_czyli_wizerunek_kobiety_w_jezykowym_obrazie_swiate_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y), [dostęp: 09.01.2021]).

## 1.2. Jest *obleśny*, *paskudny*, *leniwy*, *niezdarny*

Znamienne dla egzemplifikacji zamieszczonych w Słowski jest wykorzystanie negatywnie wartościowanych przymiotników *obleśny*, *paskudny*, *leniwy*, *niezdarny*, które niosą pejoratywną ocenę nie tylko powierzchowności osób otyłych, ale też ich charakteru i sposobu zachowania się: *Obłeśny grubas zajmował dwa miejsca w autobusie. Nie rozumiem, jak możesz się spotykać z takim obłeśnym brzuchaczem. Ty paskudny tłuściochu, swoim zadem zmiażdżyłaś mi chomiczka! Po ślubie przestał o siebie dbać, zrobił się takim leniwym brzuchaczem. Znam wielu niezdarnych grubasów, ale gwarantuję ci, że takiego słonia jeszcze nie widziałaś*. Popatrzmy na nie bliżej.

*Obleśny* jest objaśniany w Słowski jako 1) ‘odrażający, taki, który wzbudza wstręt, przy tym najczęściej jest postrzegany jako rozpustny, niepokojący w kontekście seksualnym, lubieżny’; 2) ‘świadczący o obleśności, lubieżności, rozpustności, wzbudzającym niesmak zainteresowaniu seksualnym, odrażający, szczególnie nieprzyjemny’; 3) ‘wyjątkowo brzydki, nieestetyczny, naganny estetycznie, wzbudzający niesmak, niekulturalny, nieprzystojny’. W polu anotacja emocjonalna jego nacechowanie określono jako „mocne negatywne”. Wskazuje on nie tylko na cechy fizyczne osoby z otyłością, na jej powierzchowność, łatwo dostępną percepcji wzrokowej, ale też na emocje, jakie ona budzi, presuponuje naganne zachowanie osób z nadwagą, nie mając w istocie podstaw do formułowania takich sądów. Odwołajmy się jeszcze do *Wielkiego słownika języka polskiego* pod redakcją Piotra Źmigrodzkiego (wsjp.pl), gdzie przymiotnik *obleśny* jest objaśniany następująco: ‘taki, który w nieprzyzwoity sposób okazuje chęć do podjęcia kontaktów seksualnych i tym wzbudza obrzydzenie’. Przywołana definicja potwierdza dane ze Słowski, wskazuje na zachowania społecznie nieakceptowane.

*Paskudny* to kolejny przymiotnik użyty w egzemplifikacjach. Definiowany jest w Słowski następująco: 1) ‘zazwyczaj o człowieku: taki, który (zwykle: celowo) zachowuje się nieznośnie, bywa niegrzeczny, podły’ z anotacją emocjonalną: nacechowanie „mocne negatywne”; 2) ‘bardzo brzydki’; 3) ‘bardzo brzydki, zły – taki, który nie jest dobry, jest oceniany jako negatywny pod względem etycznym; taki, który może świadczyć o tym, że ktoś jest zły’. Charakteryzuje on zatem nie tylko fizyczność osób otyłych, akcentuje też ich domniemane przykre i odstręczające cechy charakteru. Warto zauważyć, że w WSJP *paskudny* został zaliczony do słownictwa oceniającego, dopowiedzmy – oceniającego negatywnie.

Kolejne określenie, jakie spotykamy w przykładach przytoczonych w Słowski, to przymiotnik *leniwy*<sup>17</sup>, objaśniany jako ‘o człowieku: taki, którego charakteryzuje lenistwo, taki, któremu nie chce się za wiele robić’ (Słowski). Towarzyszy mu anotacja emocjonalna: nacechowanie „słabe negatywne”. *Leniwy* zatem nie dotyczy fizyczności, lecz – cechy charakteru, temperamentu, zdolności i umiejętności osoby z otyłością.

<sup>17</sup> Na częste użycie przymiotnika *leniwy* przez internautów w charakterystyce osób z nadwagą zwraca uwagę M. Krogulec. Osoby otyłe są postrzegane jako „niezdolne do zapanowania nad swoim ciałem, a tym samym i życiem” (Krogulec M. A., dz. cyt., s. 150).

Przymiotnik *niezdarny* użyty przez autorów Słowsieci w interesujących nas egzemplifikacjach jest objaśniany jako: ‘zwykle o człowieku: taki, który nie jest zbyt sprawny, taki, któremu często nie udaje się wykonać danej czynności poprawnie’ (Słowsiec). Nie został on niestety opatrzony anotacją emocjonalną. Tusza grubych może istotnie utrudniać im sprawne wykonywanie niektórych czynności. Należy jednak zauważyć, że *niezdarny* nie tylko konstatuje fakt, niesie też element wartościujący. Osoba z nadwagą jest niezdarna, stąd – mniej sprawna od ludzi, którzy nie są dotknięci otyłością, jest zatem gorsza, odbiega od ogólnie akceptowanej, przyjętej normy.

## 2. Co gruby robi?

Popatrzmy na przytoczone w Słowsieci przykłady. Grubi *żrą, zajadają pączki, ogołacają półmiski, nie dbają o siebie, pochłaniają nieskończone ilości jedzenia, pozerają wzrokiem półkę z czekoladami, wtaczają się, rozbijają przedmioty, próbują się odchudzać, miażdżą chomiczki*.

### 2.1. Je dużo i chętnie

Czynność jedzenia opisują czasowniki: *żyć, zajadać, ogołocić, pochłaniać*. Czasownik *żyć* (*Ile lat trzeba żyć bez opamiętania, żeby zostać takim grubasem?*) nie został w Słowsieci wyposażony w eksplikację, w WSJP jest definiowany jako: *pot.* ‘jeść w sposób niezgodny z zasadami dobrego wychowania, dużo i niechlujnie’. Istotna jest informacja zamieszczona w polu „kwalifikacja tematyczna” w WSJP: „zachowania i wyrażenia nieakceptowane społecznie”. Czasownik *żyć* jest zwykle używany w odniesieniu do zwierząt (por. *żyć jak świnia*), dlatego posłużenie się nim w stosunku do człowieka uważane jest za obraźliwe. Dehumanizuje podmiot<sup>18</sup>. Czasownik *żyć* w analizowanych przykładach użyty został również w znaczeniu przenośnym: *Gruby pozerął wzrokiem półkę z czekoladami w supermarkecie*. W WSJP *pozerac wzrokiem* jest eksplikowane jako: *książk.* ‘ktoś patrzy na kogoś lub coś z zachwytem lub pożądlivością’. Dla naszych rozważań kluczowy jest komponent znaczeniowy wskazujący na pożądlivość (por. dalej użycie przysłówka *łapczywie*).

Czasownik *zajadać* (*Tłuscioch znów próbuje się odchudzać, a po kryjomu pączki zajada*) akcentuje przyjemność, jaką odczuwa podmiot w trakcie jedzenia. *Zajadać* to ‘jeść chętnie, z apetytem’ (WSJP).

*Ogołocić* (*Uważajcie na tego pasibrzucha, ogołoci wam półmiski jeszcze przed porzątkiem przyjęcia*) w przytoczonym przykładzie użyte jest metaforycznie, oznacza zjedzenie z talerzy wszystkiego, co się na nich znajduje. Z kolei *pochłaniać* (*Wielki*

<sup>18</sup> W kontekście dehumanizacji warto odnotować też użycie w jednym z przykładów rzeczownika *zad*: *Ty paskudny tłusciochu, swoim zadem zmiażdżyłaś mi chomiczka! Zad* definiowany jest w Słowsieci jako: ‘pośladki u człowieka, zwłaszcza kiedy są grube’. Wydaje się jednak, że nie bez znaczenia pozostaje znaczenie *zadu* jako ‘tylnej części ciała zwierzęcia’.

*brzuchal pochłaniał nieskończone ilości jedzenia*) akcentuje sposób jedzenia, jedzenie szybkie i łapczywe (WSJP).

Wskazane czasowniki eksponują objętość posiłków i sposób ich spożywania. Otyli jedzą dużo, łapczywie, szybko, wbrew powszechnie przyjętym zasadom dobrego wychowania. Jedzą chętnie, jedzenie sprawia im bowiem przyjemność.

Dla wartościowania osób grubych nie bez znaczenia pozostaje też rodzaj spożywanych przez nie posiłków. W analizowanych przykładach mowa o bliżej nieokreślonym „jedzeniu”, ale też o pączkach, chipsach, jajecznicy i czekoladzie, a zatem produktach i potrawach wysokokalorycznych, źle ocenianych przez dietetyków i specjalistów od zdrowego stylu życia. Takie zestawienie produktów, których jedzenie sprawia osobom otyłym przyjemność, sprzyja negatywnemu wartościowaniu grubych, którzy odżywiają się niezdrowo, nie dbają o siebie, nie troszczą o swój wygląd (*Po ślubie przestał o siebie dbać, zrobił się takim leniwym brzuchaczem. Patrz, jak się zapuścił: przecież to góra tłuszczu!*) i dlatego tyją. Wyeksponowanie bierności, na którą wskazują czasowniki *nie dbać o siebie* i *zapuścić się*, ściśle koresponduje z omówionym wcześniej przymiotnikiem *leniwy* i jest wyrazem głęboko utrwalonego w świadomości społecznej stereotypu, zgodnie z którym osoby otyłe są same winne swojej nadmiernej tuszy.

## 2.2. Rozbija przedmioty, z trudem się porusza

Grubi są niezdarzni, niektóre czynności sprawiają im trudność, inne w ogóle pozostają poza sferą ich możliwości. Na ociężałość i nieporadność wskazują czasowniki: *rozbić, miażdżyć, wtaczać się*. Por. *Uważaj, bo jak ten słoń przyjdzie, to ci to rozbije. Nie dawaj tych talerzy tej klusze, bo je rozbije. Ty paskudny tłuszczochu, swoim zadem zmiażdżyłaś mi chomiczka! Wielki brzuchacz wtoczył się do baru*.

Pierwszy z wymienionych czasowników – *rozbić* – został wyposażony w Słowosieci w anotację emocjonalną: nacechowanie „słabe negatywne”. Wskazuje na zniszczenie czegoś, naruszenie integralności czegoś, dlatego też budzi negatywne konotacje. Negatywne konotacje budzi również czasownik *miażdżyć*, oznaczający rozgniecenie czegoś, tak silne naciśnięcie na coś, że zmienia się to w miazgę, w bezkształtną masę. *Miażdżyć* można orzechy, żwir; czaszkę, kości, kręgosłup, nogi, palce, stopy, twarz, żebra (WSJP). W przykładzie ze Słowosieci negatywna ocena działania potęgowana jest przez użycie formy deminutywnej rzeczownika *chomik* – *chomiczek*, wskazującej na małe, ujmujące stworzenie, bezbronne w konfrontacji z miażdżącym je tłuszczochem (por. przykład ze Słowosieci: *Uroczy ten twój chomiczek*). Czasownik *wtaczać się* oznacza zgodnie z eksplikacją ze Słowosieci: ‘dostawać się gdzieś mozolnie, z oporem, tocząc się’ i ma słabe nacechowanie negatywne. Istotne jest w jego semantyce podkreślenie trudu, z jakim podmiot się przemieszcza, wysiłek, jaki musi włożyć w zmianę położenia. Na kłopoty w wykonywaniu przez osoby z otyłością określonych czynności wskazują kolejne przykłady: *Nic dziwnego, że taki kloc nie radzi sobie w tańcu. Ale spaślak – ledwo może chodzić. Jeny, czy ta góra mięcha nie umie iść szybciej?* Wszystkie one

dotyczą poruszania się: *tańczyć, chodzić, iść*, które sprawia osobom otyłym trudności. W sytuacji ekstremalnej jakikolwiek ruch, nawet zmiana położenia części własnego ciała, jest dla osoby grubej skrajnie trudny: *Był tak gruby, że nie mógł się ruszyć – niczym wielki kloc żelbetowy. Ten tłuszcioch jest tak gruby, że niedługo nie będzie mógł nawet widelca przystawić do ust.* W pierwszym z przytoczonych przykładów warto odnotować podkreślenie masy ciała osoby otyłej za pomocą przymiotników *wielki* i *żelbetowy*. *Żelbetowy* kojarzymy z czymś wyjątkowo ciężkim, ale też topornym, nieforemny i zwałistym.

Nie bez znaczenia dla oceny aktywności osób otyłych jest również charakterystyka sposobu, w jaki podejmują one wskazane czynności. Gruby: *zre bez opamiętania; po kryjomu zajada paczki; wpatruje się łapczywie w dużą paczkę chipsów.*

*Bez opamiętania* to zgodnie z WSJP pejorat. ‘przesadnie długo, za dużo lub zbyt intensywnie’. *Po kryjomu* zaś to ‘tak, że coś zachodzi w ukryciu, nie jest widoczne dla wszystkich’ (Słowosieć), co w analizowanym przykładzie – *Tłuszcioch znów próbuje się odchudzać, a po kryjomu paczki zajada* – wskazuje na nieszczerłość działań podejmowanych przez „tłuszciocha”, który rzekomo stara się odchudzać, w istocie zaś potajemnie je paczki, które odchudzaniu nie służą. Tłuszcioch jest zatem obłudny i fałszywy, stwarza pozory walki z nadwagą, w istocie zaś wcale nie zależy mu na zrzuconiu zbędnych kilogramów. W ostatnim przykładzie – *Po ile ta duża paczka chipsów? – zapytał gruby, wpatrując się łapczywie w opakowanie* – użyty został przysłówek *łapczywie* wskazujący na silne pragnienie posiadania lub zrobienia czegoś (Słowosieć). W analizowanym przykładzie pożądanie osoby otyłej budzi paczka chipsów.

Wykorzystane w egzemplifikacjach wyrazy i związki wyrazowe, określające sposób wykonywania czynności, akcentują brak umiarkowania i obłudę osób otyłych, co sprzyja negatywnej ocenie ich zachowania.

### 3. Jak gruby jest odbierany przez otoczenie?

Zwraca uwagę brak zainteresowania płci przeciwnej<sup>19</sup>: *Jakim cudem taka góra mięsa może się komuś podobać?* Wyraźne jest przeciwstawienie osób szczupłych osobom otyłym, przy czym osoby szczupłe są oceniane pozytywnie, otyłe – negatywnie: *Dla czego taka piękna dziewczyna spotyka się z tą górą mięcha!?* Znajomość z osobą otyłą zawstydza: *A te jego siostry, dwie takie brunhildy, że wstyd się do nich przyznać na ulicy.* Kontakt z grubym jest irytujący: *Strasznie mnie irytuje, kiedy po trudnym dniu chciałabym usiąść w autobusie, a taka kolubryna zajmuje dwa miejsca!* Zarówno wstyd, jak i irytacja wskazują na dyskomfort, stan niepożądany, którego podmiot z pewnością wolałby uniknąć. Jeśli takie negatywne odczucia pojawiają się podczas kontaktów z osobami otyłymi, nasuwa się jednoznaczny wniosek o zasadności unikania grubych.

<sup>19</sup> Por. Szopa K., *Monstrualne demonstracje*, s. 64; Sarna A., *Wizerunek medialny osób otyłych*, [online], [https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Rusnak2/subor/Sarna\\_A.pdf](https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Rusnak2/subor/Sarna_A.pdf), [dostęp: 09.01.2021], s. 169.

Na koniec warto jeszcze doprecyzować, gdzie przebywają otyli z przykładów zamieszczonych w Słowski. Miejsca, gdzie się oni znajdują, to: supermarket, autobus, ulica, bar – miejsca często zatłoczone, hałaśliwe, powszechnie dostępne, zwykle nieatrakcyjne.

Należy zauważyć, że wartościowanie grubych w Słowski korzysta ze strategii metamorfozy, częstego w popularnych magazynach zestawienia „przed” – „po”, porównania dwóch stanów: powierzchowności nieatrakcyjnej, ocenianej negatywnie i diagnozowanej jako wymagająca interwencji kosmetyczki, fryzjera oraz dietetyka i wizerunku po dokonaniu zmian, po korektach i zabiegach upiększających. W badanym materiale ograniczamy się, co oczywiste, jedynie do tuszy, wagi osoby będącej bohaterem analizowanych przykładów. W cytatach nie ma też informacji o interwencji zewnętrznej, ich autorzy ograniczają się do zestawienia dwóch wizerunków, niekiedy dopełnionych wzmianką o momencie zwrotnym decydującym o zmianie wyglądu: *Marek był kiedyś przystojnym, zadbanym facetem, ale teraz to góra tłuszczu. Po ślubie przestał o siebie dbać, zrobił się takim leniwym brzuchaczem. Nie widziałem go trzy lata – teraz wygląda jak pulpet. Kiedyś Paula była takim patyczakiem, a teraz jest kluską w okresie dojrzewania. Z Grześka to był zawsze taki pampuch, ale wyrósł na całkiem przystojnego mężczyznę. W dzieciństwie był z niego mały pulpet, ale wyrósł na przystojnego mężczyznę.* Cztery z sześciu przytoczonych przykładów wskazują na przejście ze stanu bycia szczupłym w stan bycia otyłym, dwa opisują kierunek przeciwny. Przy czym stan bycia szczupłym oceniany jest pozytywnie, czemu służą przymiotniki *przystojny* (użyty trzy razy) i *zadbany*. W Słowski wyraz *przystojny* w interesującym nas znaczeniu definiowany jest następująco: ‘częściej o mężczyźnie: taki, który może się podobać, urodziwy’. Towarzyszy mu anotacja emocjonalna: nacechowanie „mocne pozytywne”. Przymiotnik *zadbany* nie jest odnotowany w Słowski. W WSJP jest definiowany następująco: ‘taki, który dobrze wygląda, bo dba o siebie lub ktoś o niego dba’. Warto też zwrócić uwagę na znaczące w analizowanym kontekście połączenia odnotowane w WSJP: *elegancki i zadbane, przystojny i zadbane, zasobny i zadbane*, wyraźnie pozytywnie wartościujące nas określenie.

Rzeczownik *patyczak* użyty w kolejnym przykładzie określany w Słowski jako ‘ktoś bardzo chudy, zwykle też o bardzo długich kończynach’ nie został zaopatrzony w anotację emocjonalną. Nie wesprze nas w poszukiwaniach jego wartościowania również WSJP, nie odnotowuje on bowiem słowa *patyczak* w interesującym nas znaczeniu. Intuicja użytkownika języka wskazuje na żartobliwe, odrobinę ironiczne nacechowanie *patyczaka* użytego w odniesieniu do ludzi. Natomiast rzeczownik *kluska* użyty w tym samym przykładzie dla zdefiniowania stanu po „metamorfozie”: *Kiedyś Paula była takim patyczakiem, a teraz jest kluską w okresie dojrzewania* – jest w Słowski oceniany pozytywnie. Jest eksplikowany jako: ‘ktoś pulchny, uroczy, lekko niezdarły’, gdzie przymiotnik *uroczy* można postrzegać jako wykładnię pozytywnej oceny, por. *uroczy* ‘zwykle o człowieku: taki, który ma w sobie dużo uroku, jest ładny i miły’ (Słowski), anotacja emocjonalna, nacechowanie „mocne pozytywne”. Należy jednak zaznaczyć, że WSJP nie ocenia *kluski* pozytywnie. Definiuje ją następująco:

‘osoba lub zwierzę mające zbyt okrągłe kształty i za dużo ważące’, gdzie operator metapredykacyjny *zbyt* informuje o posiadaniu „okrągłych kształtów” w nadmiernym stopniu, zaś określenie *za dużo* wskazuje na przekroczenie akceptowalnej granicy wagi. Znaczące w ocenie *kluski* w WSJP są też przytoczone synonimy: *beka*, *grubas*, *tłuszcioch*, *ulaniec*, którym nie można przypisać pozytywnego wartościowania.

Zamieszczone w Słowosieci przykłady – z wyjątkiem jednego, w którym metamorfoza dotyczyła przejścia ze stanu *patyczaka* w stan *kluski* (choć i on budzi pewne wątpliwości) – wskazują, że bycie otyłym jest wartościowane negatywnie w odróżnieniu od bycia szczupłym.

Do grupy „metamorfoz” pośrednio można zaliczyć również przykład *Ola już nie jest taką małą kluseczką, dzisiaj to duża panna*, w którym wychodzimy od stanu bycia otyłym, przy czym stan ten wartościowany jest pozytywnie, a pulchna Ola postrzegana jest z sympatią, i zmierzamy do punktu docelowego, którym jest „duża panna”, wyrażenie, które nie określa wagi Oli, a jedynie sygnalizuje, że nie jest ona już małym dzieckiem. Dlatego też wydaje się, że istotniejsza od zmiany wyglądu jest w przytoczonym przykładzie zmiana wieku, przejście ze stanu bycia dzieckiem, co podkreśla przymiotnik *mała*, do stanu bycia nastolatką, „nie-dzieckiem”, a osobą niemalże dorosłą.

Z przeprowadzonego oglądu wynika, że „gruby” z przykładów zaczerpniętych ze Słowosieci to wzór negatywny, pozbawiony atrybutów wartościowanych dodatnio, nie otaczany przez nic, co jest piękne i wyjątkowe. Grubas jest za duży, pospolity, niezdarly, obleśny, nie dba o siebie, bo jest leniwy, irytuje i wzbudza wstręt. Jest oceniany negatywnie i przeciwstawiany pozytywnie wartościowanym szczupłym. Takie negatywne wartościowanie osób grubych jest naszym zdaniem głęboko społecznie utrwalone.

Analizowany przez nas materiał polskiego wordnetu jest wprawdzie objętościowo skromny, zwraca jednak uwagę na to, co wydaje się być kluczowe dla postrzegania osób grubych przez przeciętnego użytkownika języka. Choć przykłady zostały spreparowane przez redaktorów Słowosieci, nie są one naszym zdaniem odzwierciedleniem ich subiektywnych sądów, lecz wykładnikiem społecznie utrwalonego stereotypu osoby grubej i negatywnej oceny „grubości”. Do sformułowania takiego wniosku skłania nas zestawienie wyników analizy Słowosieci z wynikami miniankiety przeprowadzonej przez nas wspólnie z Ewą Golachowską na początku 2021 roku wśród 171 osób – kobiet i mężczyzn z różnych grup wiekowych, o różnym statusie społecznym, zamieszkałych w różnych ośrodkach. Ankietowanych poproszono m.in. o odpowiedź na pytanie: „Co to znaczy być prawdziwym grubasem?”<sup>20</sup>. Respondenci akcentowali

<sup>20</sup> Wprowadzenie do pytania modyfikatora *prawdziwy* miało na celu wyeksponowanie strony wyobraźniowej konceptu. Odwołujemy się tu do ustaleń lubelskiej szkoły etnolingwistycznej, przede wszystkim do prac J. Bartmińskiego (Bartmiński J., *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów... – co zawiera, na jakich zasadach się opiera, dla kogo jest przeznaczony?* [w:] J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, B. Żywicka (red.), *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 1, *Dom*, Lublin, Wydawnictwo UMCS, 2015, s. 10; Bartmiński J., *Operatory „typowy” i „prawdziwy” w strukturze semantycznej tekstu*, „Prace Filologiczne” 2001, nr 46, s. 41–47. Szczegółowa analiza przywołanej

te same elementy charakterystyki osoby grubej, które wydzieliliśmy w analizie egzemplifikacji zamieszczonych w Słowsieci. Zwracali uwagę na wygląd zewnętrzny, m.in. na obrzmiałą twarz, i na trudności w poruszaniu się. Podkreślali główną sferę aktywności osób z otyłością – nadmierne i niekontrolowane jedzenie: *Jeść dużo, nie dbać o siebie. Dużo jeść i nie mieć żadnych ograniczeń*. Wskazywali, że osoby grube odżywiają się niezdrowo: *objadać się tylko żywnością przetworzoną*. Otyli są bierni, nie dbają o siebie: *Osoba otyła, która nie chce zmienić swoich nawyków żywieniowych, przez które nieustannie tyje*. Prawdziwy grubas jest zdaniem respondentów nieestetyczny i niezgrabny. Różnica między obrazem osoby grubej w ankietach i przykładach ze Słowsieci ogranicza się do aspektu zdrowotnego, na który uwagę zwracają respondenci, a który jest całkowicie nieobecny w przykładach odnotowanych w Słowsieci.

Biorąc pod uwagę zgodność wartościowania osoby grubej w Słowsieci z wartościowaniem dokonany przez ankietowanych<sup>21</sup>, uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że przedstawiony w wordniecie obraz osoby grubej odzwierciedla utrwalony społecznie jej negatywny stereotyp, którego istotnymi elementami są krytyczny osąd i niechęć.

### Bibliografia

- BARTMIŃSKI J., *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów... – co zawiera, na jakich zasadach się opiera, dla kogo jest przeznaczony?* [w:] J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, B. Żywica (red.), *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 1, *Dom*, Lublin, Wydawnictwo UMCS, 2015.
- BARTMIŃSKI J., *Operatory „typowy” i „prawdziwy” w strukturze semantycznej tekstu*, „Prace Filologiczne” 2001, nr 46.
- BARTMIŃSKI J., PANASIUK J., *Stereotypy językowe* [w:] J. Bartmiński (red.), *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2, *Współczesny język polski*, Wrocław, „Wiedza o Kulturze”, 1993.
- BARTMIŃSKI J., *Projekt i założenia ogólne słownika aksjologicznego. Projekt listy haseł do słownika aksjologicznego* [w:] J. Puzynina, J. Bartmiński (red.), *Język a Kultura*, t. 2, *Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne*, Wrocław, Wydawnictwo „Wiedza o Kulturze” Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, 1991.
- BAUMAN Z., *Wieloznaczność nowoczesna, nowoczesność wieloznaczna*, tł. J. Bauman, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 1995.
- BIELSKA B., „Prawo do nienaznaczania”. *O języku w badaniach i o kilku sposobach budowania zespołów, które mogą ten język poprawić*, „Przegląd Socjologiczny” 2020, nr LXIX/3.

---

ankiety jest przedmiotem artykułu przygotowywanego wspólnie przez autorkę niniejszego tekstu i Ewę Golachowską.

<sup>21</sup> Warto też wspomnieć o negatywnym obrazie grubego w materiale korpusowym, por. D. Pazio-Włazłowska, „Prawdę mówiąc, jestem dosyć gruba. Właściwie to nawet bardzo”. Przymiotnik „gruby” jako realizacja konceptu OTYŁOŚĆ (na podstawie danych korpusowych – uwagi wstępne), „Vilnius University Open Series”, *Vertybės lietuvių ir lenkų kalbų pasaulėvaizdyje / Wartości w językowym obrazie świata Litwinów i Polaków. Liaudiškasis, tautinis, daugiatautis ir daugiakultūris paveldas / Dziedzictwo ludowe, narodowe, wieloetniczne i wielokulturowe*, [online], nr 2, oprac. K. Rutkowska, S. Niebrzegowska-Bartmińska, Vilnius – Liublinas 2021, s. 148–161, DOI: 10.15388/VLLP.2021.9, [dostęp: 22.03.2022].

- CEGIEŁKA A., *Kobieta w tradycyjnych przysłowiaach i powiedzeniach angielskich i polskich* [w:] A. Burzyńska-Kamieniecka (red.), *Język a Kultura*, t. 27, *Diachronia w badaniach językowo-kulturowego obrazu świata*, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2017.
- CZYKWIN E., *Stygmat społeczny*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007.
- DOUGLAS M., *Czystość i zmaza*, tł. M. Bucholc, Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy, 2007.
- GŁOWIŃSKI M., *Wartościowanie w badaniach literackich a język potoczny* [w:] S. Sawicki, W. Panas (red.), *O wartościowaniu w badaniach literackich*, Lublin, Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1986.
- GOFFMAN E., *Piętno: rozważania o zranionej tożsamości*, tł. A. Dzierżyńska, J. Tokarska-Bakir, Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2007.
- GRABIAS S., *Analityczne kategorie obcości*, „Studia Socjologiczne”, [online], 2013, [http://www.studiasocjologiczne.pl/pliki/analityczne\\_2.pdf](http://www.studiasocjologiczne.pl/pliki/analityczne_2.pdf), [dostęp: 09.01.2021].
- KROGULEC M. A., *Modelki w rozmiarze „zero” vs. modelki XXL – zapowiedź końca kultury slim/fit?*, „Forum Oświatowe” 2019, t. 31, nr 1 (61).
- LEWICKA K., *Kobieta trendy – czyli o maltretowaniu ciała*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2006, nr 1.
- PAZIO-WŁAZŁOWSKA D., *„Prawdę mówiąc, jestem dosyć gruba. Właściwie to nawet bardzo”. Przymiotnik „gruby” jako realizacja konceptu OTYŁOŚĆ (na podstawie danych korpusowych – uwagi wstępne)*, „Vilnius University Open Series”, *Vertybės lietuvių ir lenkų kalbų pasaulėvaizdyje / Wartości w językowym obrazie świata Litwinów i Polaków. Liaudiškasis, tautinis, daugiatautis ir daugiakultūris paveldas / Dziedzictwo ludowe, narodowe, wieloetniczne i wielokulturowe*, [online], nr 2, oprac. K. Rutkowska, S. Niebrzegowska-Bartmińska, Vilnius – Liublinas 2021, DOI: 10.15388/VLLP.2021.9, [dostęp: 22.03.2022].
- POWIERSKA A., *Moda i uroda – kobieta a współczesne strategie tożsamościowe w kontekście analizy wybranych przekazów telewizyjnych*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2013, nr ?.
- SARNA A., *Wizerunek medialny osób otyłych*, [online], [https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Rusnak2/subor/Sarna\\_A.pdf](https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Rusnak2/subor/Sarna_A.pdf), [dostęp: 09.01.2021].
- SIMMEL G., *Socjologia*, tł. M. Łukasiewicz, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2005.
- SZOPA K., *Fitting bodies: Kulturowa polityka rozmiaru ciała* [w:] P. Chudzicka-Dudzik, E. Durys (red.), *Konteksty feministyczne. Gender w życiu społecznym i kulturze*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2014.
- SZOPA K., *Monstrualne demonstracje: kulturowa reprezentacja otyłości* [w:] D. Bastek, M. Fołta (red.), *Transgresywne monstrum*, Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2013.
- ZĄSKO-ZIELIŃSKA M., *Guidelines for Emotive Annotation in plWordNet 4.0, CLARIN-PL digital repository*, [online], 2018, <http://hdl.handle.net/11321/558>, [dostęp: 09.01.2021].
- ZIAJKA B., *Jaka ma być baba, czyli wizerunek kobiety w językowym obrazie świata wiejskiej wspólnoty kulturowej*, [on-line], 2008, [https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/246259/ziajka\\_jaka\\_ma\\_byc\\_baba\\_czyli\\_wizerunek\\_kobiety\\_w\\_jezykowym\\_obrazie\\_swiate\\_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/246259/ziajka_jaka_ma_byc_baba_czyli_wizerunek_kobiety_w_jezykowym_obrazie_swiate_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y), [dostęp: 09.01.2021].
- ZNANIECKI F., *Nauki o kulturze: narodziny i rozwój*, tł. J. Szacki, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 1992.
- ZNANIECKI F., *Socjologia wychowania*, t. 2, *Urabianie osoby wychowanka*, Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973.

---

## Valuing obese people in the Wordnet of Polish

**Summary:** The article presents a way of evaluation of obese people in the Wordnet (SłowoSiec) – a relational semantic dictionary of the Polish language available on-line at <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/>. Three dimensions in which an obese person is evaluated are analyzed: appearance, activities undertaken, relationships with the environment. The study shows that the obese person is too big, common, clumsy, annoying and disgusting. Obese people do not take care of themselves, because they are lazy. Lexicon characterized obese people is valued negatively, which can be seen both in expositions, emotional annotations „strong negative”, „weak negative”, as well as in examples of use.

**Keywords:** obese people, evaluation, Polish language, wordnet, axiological linguistics

DOI: <https://doi.org/10.34864/heteroglossia.issn.2084-1302.nr12.art6>